YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI 1931 TDIU

№3
MAXSUS SON

Google Scholar · OPEN ACCESS · ULRICHSWEB GLOBAL SERIALS DIRECTORY · OpenAIRE · ROAD · НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА LIBRARY.RU · Academic Resource Index ResearchBib · ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE · CYBERLENINKA · BASE · INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL · Crossref

BAKALAVR TALABALARINING MAQOLALARI TO‘PLAMI

ISSN: 2992-8982
https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/
2026

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr.
2026-yil, aprel-may.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko‘nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O‘z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig‘i o‘rinbosari
Ochilov Farkhod, O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig‘i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o‘g‘li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li, TDIU katta o‘qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

BUXGALTERIYA VA EKOLOGIK HISOBOT (ESG HISOBOTLARI)......21
Abdukarimov Qamariddin Isroiljon oʻgʻli, Abdurashidov Faxriddin Fazliddin oʻgʻli, Beknazarov Zafarjon Ergachevich

YASHIL INVESTITSIYALARNI RIVOJLANTIRISH – BARQAROR IQTISODIY OʻSISHNING ASOSIY YOʻNALISHI......26
Yarboyeva Farida Ulugʻbek qizi, Yoqubova Zilola Toʻra qizi

RAQAMLI SOLIQ NAZORATINING BUXGALTERIYA TIZIMIGA TAʼSIRI......30
Abdulaxatov Mirkomil Oʻrol oʻgʻli, Rustamov Davron Rustamovich

ИННОВАЦИОННЫЙ МАРКЕТИНГ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА......34
Насиров Дилшод Фархадович, Халманова Шахзода, Кенесбаева Азиза

OʻZBEKISTON TURIZM TIZIMIDA QOʻSHILGAN QIYMAT ZANJIRINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YOʻNALISHLARI......39
Normurodov X.E., Abdurazakova Farangis Dilshod qizi

СОВРЕМЕННЫЕ ШКОЛЫ НАУКИ УПРАВЛЕНИЯ И ИХ ОСНОВНЫЕ ИДЕИ......44
Латипов Ашур Али Рустам ўғли, Джамолова Хилола Исматиллаевна

OʻZBEKISTONDA BUXGALTERIYA HISOBINI MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIGA MOSLASHTIRISH MUAMMOLARI VA ISTIQBOLLARI......50
Qosimova Fazilat Sherzod qizi, Shermuxamedov Bexzodjon Usmonovich

MARKAZIY BANK RAQAMLI VALYUTALARI VA GLOBAL PUL TIZIMINING TRANSFORMATSIYASI......57
Jumanova Shaxlo Boxodir qizi, Shovkatov Nodirjon Neʼmatjon oʻgʻli

RAQOBAT VA MONOPOLIYA SHAROITIDA BOZOR SAMARADORLIGI HAMDA IQTISODIY RIVOJLANISH OMILLARI......62
Yoʻldashaliyev Muxammadaziz Xabibulla oʻgʻli, Yoqubova Zilola Tura qizi

ИНВЕСТИЦИИ В ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОЙ ЭКОНОМИКИ......68
Насиров Дилшод Фархадович, Тохирова Азиза Олимжоновна, Исокулова Хуснора алохиддиновна

FRANCHAYZING FAOLIYATIDA RAQAMLI MARKETING VA BIG DATA TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI......74
Xodjayev Anvar Rasulovich, Nasimov Dilshodbek Hotam oʻgʻli

AGROINDUSTRIAL BIOMASSANING IKKILAMCHI UTILIZATSIYASI – YOPIQ SIKL IQTISODIY MODELINING INFRATUZILMAVIY TAYANCHI: IQTISODIY-EKOLOGIK MEZONLAR VA MILLIY AMALIYOT......80
Kadirova Maraljon Matyakubovna, Eshbekov Murodjon Uktamovich

ZAMONAVIY TOʻLOV TIZIMLARINING RIVOJLANISHI VA ULARNING MOLIYAVIY XAVFSIZLIKKA TAʼSIRI......87
Alimov Umid Xamid oʻgʻli, Rustamov Maqsud Suvonqulovich

RAQOBATLASHMAGAN BOZOR SHAROITIDA NARX BELGILASH TAMOYILLARI......92
Gʻaniyev Fayzbek Abduxamid oʻgʻli, Jumanazarov Ogʻabek Ahmadjon oʻgʻli, Shukurov Tohirjon Izzatullo oʻgʻli

DEVELOPMENT OF LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE......104
**Akhrorova Munavvar Farkhod kizi, Abdalimov Orzubek Tuychibek oʻgʻli,
Samiyev Damir Ahmad oʻgʻli, Rakhmonov Umrzoq Otaboy oʻgʻli**

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI MOLIYAVIY QO‘LLAB-QUVVATLASHDA BANK KREDITLARINING AHAMIYATI 112
Ubaydulloyeva Rayhona Fahriddin qizi, F.U.Umarov

O‘ZBEKISTONDA TURIZM XIZMATLAR SIFATINI OSHIRISHDA RAQAMLI PLATFORMALARDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASINI QO‘LLASH IMKONIYATLARI 119
Raxmonova Sabina Navro‘z qizi, Nazar Nazarov G‘ulomovich

TARMOQ TUZILMASINI SHAKLLANTIRISHDA XIZMATLAR SOHASINING AHAMIYATI 124
Samadova Solik qizi, Normurodov Husan

TIJORAT BANKLARINING RAQAMLI XIZMATLARIDA SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING QO‘LLANILISHI VA UNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 130
Tillayev Xurshidjon Sulaymon o‘g‘li, Karimov Umrbek Javlonbek o‘g‘li

ISLOM MOLIYASINI O‘ZBEKISTONDA RIVOJLANISHI 137
Qobilova Nodira Qayumjon qizi, Normurodov X.E.

XALQARO VA MILLIY BUXGALTERIYADA NOMODDIY AKTIVLARNI HISOBGA OLISH, BAHOLASHNING O‘ZIGA XOS JIHATLARI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI 141
Axmetova Nasiba Axmetovna, Mavlanov Normo‘min Normamatovich

URBANIZATSIYA SHAROITIDA TRANSPORT MARKETINGINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 147
Iskandarov Qudrat Shuxratovich, Ataniyazova Zarina Niyetbay qizi

IQTISODIY ATAMALARNING O‘ZBEK TILIDA SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISHI 154
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna, Salamova Oliya

O‘ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOTNING HAJMI, OMILLARI VA UNI KAMAYTIRISH YO‘LLARI 158
Tohirova Gulnoza Zokirovna, Tillayev Xurshidjon Sulaymon o‘g‘li

RAQAMLI BANK TIZIMLARI VA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALAR (FINTECH)NING AN’ANAVIY BANKLARGA TA’SIRI 164
Shermuxamedov Bexzodjon Usmonovich, Qosimova Fazilat Sherzod qizi, Abdumalikova Busalima Abduvali qizi

SUN’IY INTELLEKTNING AXBOROT BOZORIGA TA’SIRI: MAHSULOT VA MEHNAT BOZORIDAGI O‘ZGARISHLAR 170
Mo‘ydinjonova Durdonaxon Ilhomjon qizi, Ismanov Ibrohim Nabiyevich

ICHKI AUDIT TIZIMINI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO STANDARTLAR VA ILG‘OR XORIJIY TAJRIBA 175
Axmedov Xasan Ruzibayevich, Ruzibayeva Karima Shavkat qizi, Abdumalikova Busalima Abduvali qizi

SARATON KASALLIGIDA PSIXOLOGIK REABILITATSIYA: “5 OLAM” MODELINI KENGAYTIRISH VA AMALIY QO‘LLASH 182
Salayeva Laylo Shavkatovna, Toshtemirov Doston Tohirjon o‘g‘li

THE CHALLENGES OF MANAGING CROSS-FUNCTIONAL TEAMS IN PHARMACEUTICAL PROJECTS 187
Murodova Feruzakhon Talatovna

GREEN ECONOMY AND GREEN INVESTMENT: SUSTAINABLE AS A MAIN FACTOR OF ECONOMIC GROWTH 194
Tursinov A.J., Jalgasbaeva J.A., Axmetova U.M.

IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA STRATEGIK MENEJMENTNING AHAMIYATI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI 199
Baymuradov Shoxrux Maxmudovich, Dilmurodov Komiljon Ahmad o‘g‘li

O‘ZBEK TILINING TARIXIY TARAQQIYOT BOSQICHLARI 204
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna, Baxronov Timur Rustamovich

ZAMONAVIY TASHKILOTLARDA STRATEGIK BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI 208
Makhmudov Sunnatjon Abdujabbor o‘g‘li, Ashurova Jasmina Jo‘ra qizi

O‘ZBEKISTONDA ATROF-MUHIT IQTISODIYOTI VA BARQAROR RIVOJLANISH MASALALARI 213
Boltayeva Sh.B., Hayitova Charos, Latipova Jasmina

O‘ZBEKISTONDA BARQAROR RIVOJLANISH VA YASHIL IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI 216
Izzatillayeva Munisabonu Ikromjon qizi, Yangiboyev Sirojddin Juramurodivich

O‘ZBEKISTON EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISHDA DIVERSIFIKATSIYANING ROLI: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR 220
Ashurova Nilufar Yuldosh qizi, Xurshidjon Tillayev Sulaymon o‘g‘li

O‘ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT KORXONALARINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISH 225
Iskenderov Axmet Maksetbaevich, Irisaliyeva Kamola Otabekovna

MUQIMIY IJODIDA SAYOHAT MOTIVLARI VA ULARNING ADABIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDAGI AHAMIYATI 228
Erkaboyeva Jasmina Safarali qizi, Muxitdinova Muxlisa Sadriddinovna

HISTORICAL STAGES OF DEVELOPMENT OF THE UZBEK LANGUAGE 233
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna, Komilov Sarvar Firdavs ugli

O‘ZBEK TILINING RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR DAVRIDAGI O‘RNI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 237
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna, Faruxov Shoxrux Tolibovich

УЧЁТ ТРУДА И ЗАРАБОТНОЙ ПЛАТЫ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРИКЛАДНЫЕ АСПЕКТЫ 242
Махмуджанов Мухаммадали Максуджан угли, Абдурашидова Марина Сагатовна

O‘ZBEKISTONNING GLOBAL IQTISODIYOTDAGI ROLI 246
Xudoynazarov Murod Maxmudjanovich, Ramanberdiyev Umidbek Jamoladdin o‘g‘li

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ТУРИЗМА: АНАЛИТИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ НА ПРИМЕРЕ НИУ ВШЭ 249
Бозорова Фарангиз Шерзод кизи, Мусаев Озоджон

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MILLIY RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI 255
Sharipboyev Husanboy Marks o‘g‘li, Abduraxmonova Aqida Fayzulla qizi

NAVOIY ERKIN IQTISODIY ZONASINING NAVOIY VILOYATI IQTISODIYOTIDA TUTGAN O‘RNI 260
Raxmonov Ilg‘or G‘aybullayevich, Zuvaydullayeva Shahzoda Sayfiddin qizi

KORXONALARDA KASSADAGI PUL MABLAG‘LARI HISOBINING HOZIRGI HOLATI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI 265
Isroilov Zuhriddin, Toshimov Azizbek

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO‘RSATISH SOHASINING TRANSFORMATSIYASI VA UNING IJTIMOIY-IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA’SIRI 269
Karimova Latofat Sadullayevna, Jabborov Abdulla Akbar o‘g‘li

O‘ZBEKISTON FUQAROLARINING MEHNAT MIGRATSIYASIDA HUQUQIY HIMOYASINI TA’MINLASH 276
Shamsiddinov Yahyobek Anvar o‘g‘li, Musayev Ozodjon

IQLIM O‘ZGARISHINING IQTISODIYOTGA TA’SIRI: QISHLOQ XO‘JALIGI VA SANOATDAGI XAVF VA YO‘QOTISHLAR 282
Sohibov Azizbek Dilshod o‘g‘li, Karimova Komila Daniyarovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

DIGITAL ECONOMY AND INNOVATIVE DEVELOPMENT STRATEGIES 287
Samadqulov Muhammadjon Islom ugli, Ismoilov Sulaymon Ahmadjon ugli

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕНИЯ АУДИТОРСКОГО АНАЛИЗА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ХОЗЯЙСТВУЮЩИХ СУБЪЕКТОВ ПРЕДОСТАВЛЕНИЯ ИМ АУДИТОРСКОЙ ОЦЕНКИ 290
Мирзаева Сабина Хушнудовна, Хайдарова Дилдора Жахонгир кизи

O‘ZBEKISTONDA INFLYATSIYA JARAYONLARI VA ULARNING AHOLINING REAL DAROMADLARIGA TA’SIRI 294
Abdullayeva Zulfiya Izzatovna, Ashurova Jasmina Jo‘ra qizi

TIJORAT BANKLARIDA MOLIYAVIY HISOBOTLAR VA DAVLAT STANDARTLARI ASOSIDA LIKVIDLIK RISKLARINI BOSHQARISH MEXANIZMLARI 298
Quvondiqov Rozimurod, Toshimov Azizbek

ECONOMIC EFFICIENCY OF FINANCING INFRASTRUCTURE PROJECTS THROUGH PUBLIC–PRIVATE PARTNERSHIPS 305
Djurayev Olimjon Narkulovich, Ermuminov Elbek Erkin ugli

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ ТАБАЧНОЙ ПРОДУКЦИИ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ДОХОДЫ 312
Акбарова Лайло Упашевна, Атамуратов Атабек Айбекович

THE ROLE OF THE STATE BUDGET IN FINANCING THE EDUCATION SYSTEM 319
Sarsenbaev Bakhitjan Abdulgazievich, Jenisbaeva Khurziya Yerkinbay kizi, Khayirbaeva Balzira Parakhat kizi

DAVLAT BUDJETI PROGNOZINI SHAKLLANTIRISHDA YASHIL IQTISODIYOT VA GENDER TENGLIGI KO‘RSATKICHLARINING AHAMIYATI 324
Ismoilova Mohiraxon Iqbol qizi, Sharapova Mashxura Azadovna

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR (TMZ) HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI 330
Ovlayev Suhrob Temur o‘g‘li, Botirjonova Bonu Baxtiyor qizi

KORXONALARDA XALQARO STANDARTLARGA MUVOFIQ KASSADAGI PUL MABLAG‘LARI VA PUL EKVIVALENTLARI BUXGALTERIYA HISOBI VA AUDITI 336
Toshimov Azizbek, Temirova Rushana

ОСОБЕННОСТИ УЧЁТА ЭКСПОРТНЫХ ОПЕРАЦИЙ ПРИ РЕАЛИЗАЦИИ ХЛОПКОВОЙ ПРЯЖИ НА УСЛОВИЯХ ОТСРОЧКИ ПЛАТЕЖА 340
Туйчиев Шахбозбек Нодирбек угли, Абдурашидова Марина Сагатовна

TURIZM VA REKREATSIYA UCHUN BIOKLIMATIK SHAROITLARNI BAHOLASH 344
Usmanova Zumrad Islamovna, Suvonov Farrux

ONLAYN BOZORLARDA RAQOBAT STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH 347
Nortojiyeva Sevinch Raximjonovna, Xashimov Abdukomil Risbekovich

XOMASHYO, MATERIALLAR HISOBI VA AUDITINING MILLIY HAMDA XALQARO JIHATLARI 353
Qo‘ziyeva Maftuna Otabek qizi, Samandarov Ulug‘bek Samandarovich

“SAM INNOPRODUCT” MAS’ULIYATI CHEKLANGAN JAMIYATINING TASHKILIY-IQTISODIY TAVSIFI 358
G‘afforov Shaxzod Uktam o‘g‘li, Xudaynazarova Dilnoza G‘afurovna

“SAM INNOPRODUCT” MAS’ULIYATI CHEKLANGAN JAMIYATIDA XARAJATLAR HISOBINI YAXSHILASH 364
Nazarova Durdona Rahimjonova, Xudaynazarova Dilnoza G‘afurovna

“SAM INNOPRODUCT” MAS’ULIYATI CHEKLANGAN JAMIYATIDA XARAJATLAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI 369
Obloqulova E’zoza Elyor qizi, Xudaynazarova Dilnoza G‘afurovna

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ БАНКОВСКОЙ ПОДДЕРЖКИ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ 374
Рустамов К.М., Каримова А.М.

EDUCATION LEVEL AND EMPLOYMENT RATE IN UZBEKISTAN: AN EMPIRICAL ANALYSIS WITH GDP PER CAPITA (PPP) AS A CONTROL VARIABLE (2015–2024) 378
Goziyev Murodjon Shokirjonovich, Bahodirova Muhlisa Rustamjon qizi

XOMASHYO VA MATERIALLAR SARFI VA UNING MAHSULOT TANNARXIGA KIRITILISHI AUDITI 386
Qo‘ziyeva Maftuna Otabek qizi, Tajiyeva Nargiza Abdunabi qizi

YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISHNING MAKROIQTISODIY MODELLARI 391
Sharipboyev Hasanboy Marks o‘g‘li, Sharipov Kuvondik Baxtiyorovich

MAMLAKATLARDA SOLIQ SIYOSATI VA AMALDA BO‘LGAN SOLIQLARNING XUSUSIYATLARI 396
Azimova Feruza Payziyevna, O. Maxmudov

BANK KREDITINING KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI RESURSLAR BILAN TA’MINLASHDAGI BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI 401
Ubaydulloyeva Rayhona Fahriddin qizi, F.U. Umarov

BUXGALTERIYA HISOBIDA MATERIALLAR HARAKATINI RASMIYLASHTIRISH VA ULARNING SINTETIK HISOBINI TASHKIL ETISH 407
Umarov Mahmud Nizomiddin o‘g‘li, Qo‘zieva Maftuna Otabek qizi

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ЦИФРОВИЗАЦИИ БАНКОВСКИХ УСЛУГ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН 410
Розоков Мухаммадазиз Мансурович, Каримова Азиза Махомадризоевна

SUN’IY INTELLEKT VA MEHNAT RESURSLARI: EVOLUTSIYA YOKI INQIROZ 416
Abdumalikov Muzaffar Abdunazir o‘g‘li, Ortiqboyev Otabek Zavqsher o‘g‘li, Meliboyev Ibrohim Mavlon o‘g‘li

AHOLI DAROMADLARI O‘SISH TENDENSIYALARINI BAHOLASH VA PROGNOZLASH: O‘ZBEKISTON TAJRIBASI 421
Abduraxmonov Valijon G‘ofurovich, Yusupova Dilnigor A’zamjon qizi

THE INVISIBLE WORKFORCE: PRECARITY AND MENTAL HEALTH AMONG PLATFORM-BASED TOUR GUIDES (AIRBNB EXPERIENCES, WITHLOCALS) 426
Kamalova Malika Umidjanovna, Zufarova Nozima Gulamiddinovna

МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЦИФРОВИЗАЦИИ БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ 432
Рахмонов Азизбек Мансурович, Каримова Азиза Махомадризоевна

ONLAYN PLATFORMA VA MOBIL ILOVALAR ORQALI MOLIYAVIY SAVODXONLIKNI OSHIRISH 438
Zafarova Azizaxon Shuxrat qizi, Jumaniyazov Inomjon Turayevich

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA XIZMAT KO‘RSATISH KORXONALARINING TADBIRKORLIK SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 444
Tayirov Ozodbek Ulug‘bek o‘g‘li, Ziyodova Rayhona

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ЦИФРОВИЗАЦИИ БАНКОВСКИХ УСЛУГ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН 449
Равшанова Насиба Фарруховна, Каримова Азиза Махомадризоевна

SAVDO KORXONALARINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI 456
Qurbonova Rahima Jamshedovna, Alimamatova Muslima Akmalovna

KORXONALARDA ASOSIY FAOLIYAT XARAJATLARI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH 461
Djumayeva Guzal Axtamovna, Aliboyeva Muxlisa Muzaffar qizi

XIZMAT KO‘RSATISH KORXONALARIDA INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING XORIJ TAJRIBALARI 466
Dusmatov Begmuxammad Olimjonovich, Mirzaahmedov Mirziyo Ulug‘bek o‘g‘li

XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING XORIJ TAJRIBALARI

Dusmatov Begmuxammad Olimjonovich
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
"Real iqtisodiyot" kafedrasi dotsenti, PhD

Mirzaahmedov Mirziyo Ulug'bek o'g'li
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada xizmat ko'rsatish korxonalarida innovatsion rivojlanishning xorijiy tajribalari va ularning iqtisodiy samaradorlikka ta'siri o'rganilgan. Tadqiqot davomida rivojlangan davlatlarda raqamli texnologiyalar, CRM tizimlari, sun'iy intellekt va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlaridan foydalanish tajribalari tahlil qilingan. Shuningdek, xizmat ko'rsatish korxonalarida innovatsion rivojlanishni takomillashtirish, xizmat sifatini oshirish va xorijiy tajribalarni O'zbekiston sharoitiga moslashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: innovatsion rivojlanish, xizmat ko'rsatish korxonalari, raqamli iqtisodiyot, CRM tizimi, sun'iy intellekt, elektron tijorat, innovatsion texnologiyalar, xizmat sifati, avtomatlashtirilgan boshqaruv, xorijiy tajriba.

Abstract: This article examines international experience in the innovative development of service enterprises and its impact on economic efficiency. The study analyzes the use of digital technologies, CRM systems, artificial intelligence, and automated management systems in developed countries. In addition, scientific and practical recommendations have been developed to improve innovative development in service enterprises, enhance service quality, and adapt international experience to the conditions of Uzbekistan.

Key words: innovative development, service enterprises, digital economy, CRM system, artificial intelligence, e-commerce, innovative technologies, service quality, automated management, international experience.

Аннотация: В данной статье исследован зарубежный опыт инновационного развития предприятий сферы услуг и его влияние на экономическую эффективность. В ходе исследования проанализирован опыт использования цифровых технологий, CRM-систем, искусственного интеллекта и автоматизированных систем управления в развитых странах. Кроме того, разработаны научно-практические рекомендации по совершенствованию инновационного развития предприятий сферы услуг, повышению качества услуг и адаптации зарубежного опыта к условиям Узбекистана.

Ключевые слова: инновационное развитие, предприятия сферы услуг, цифровая экономика, CRM-система, искусственный интеллект, электронная коммерция, инновационные технологии, качество услуг, автоматизированное управление, зарубежный опыт.

KIRISH

Hozirgi globallashuv va raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatish sohasi jahon iqtisodiyotining eng tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Xizmatlar sektori mamlakat iqtisodiy o'sishini ta'minlash, yangi ish o'rinlarini yaratish, aholining turmush darajasini yaxshilash hamda milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli xizmat ko'rsatish korxonalarini innovatsion rivojlantirish masalalari bugungi kunda iqtisodiy siyosatning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Xizmat ko'rsatish korxonalarida innovatsion rivojlanish deganda zamonaviy texnologiyalar, raqamli platformalar, yangi boshqaruv usullari va innovatsion xizmat turlarini joriy etish orqali korxona faoliyati samaradorligini oshirish tushuniladi. Innovatsiyalar xizmat sifati va tezkorligini oshirish, xarajatlarni kamaytirish, mijozlar ehtiyojlarini yanada to'liq qondirish hamda bozordagi raqobat ustunligini ta'minlashga xizmat qiladi. Ayniqsa, sun'iy intellekt, elektron tijorat, mobil ilovalar, CRM va ERP tizimlari kabi raqamli texnologiyalarning joriy etilishi xizmat ko'rsatish korxonalari faoliyatini tubdan o'zgartirmoqda.

Rivojlangan davlatlar tajribasi shuni koʻrsatadiki, xizmat koʻrsatish sohasida innovatsion faoliyatni qoʻllab-quvvatlash iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Jumladan, AQSh, Germaniya, Janubiy Koreya va Yaponiya kabi davlatlarda xizmat koʻrsatish korxonalarida innovatsion boshqaruv tizimlari, raqamli xizmat platformalari hamda mijozlarga yoʻnaltirilgan biznes modellaridan keng foydalanilmoqda. Ushbu mamlakatlarda innovatsiyalarni rivojlantirishga qaratilgan davlat dasturlari, investitsion qoʻllab-quvvatlash mexanizmlari va ilmiy-tadqiqot faoliyatining integratsiyasi xizmatlar sektorining barqaror rivojlanishiga xizmat qilmoqda.

Oʻzbekiston Respublikasida ham xizmat koʻrsatish sohasini rivojlantirish va innovatsion texnologiyalarni joriy etishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Soʻnggi yillarda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish, elektron xizmatlar ulushini oshirish, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish boʻyicha qator davlat dasturlari va normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilindi. Biroq xizmat koʻrsatish korxonalarida innovatsion faoliyatni tashkil etish, xorijiy tajribalarni milliy amaliyotga moslashtirish hamda zamonaviy boshqaruv texnologiyalaridan foydalanish boʻyicha ayrim muammolar mavjudligi kuzatilmoqda.

Xizmat koʻrsatish korxonalarini innovatsion rivojlantirishda xorijiy tajribalarni oʻrganish va ularni milliy iqtisodiyot sharoitiga moslashtirish korxonalar faoliyati samaradorligini oshirish, xizmat sifatini yaxshilash hamda xalqaro bozorda raqobatbardoshlikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli ushbu mavzuni ilmiy va amaliy jihatdan tadqiq etish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi xizmat koʻrsatish korxonalarini innovatsion rivojlantirishning xorijiy tajribalarini oʻrganish, rivojlangan mamlakatlar amaliyotini tahlil qilish hamda ularni Oʻzbekiston xizmat koʻrsatish sohasi faoliyatiga moslashtirish boʻyicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iboratdir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xizmat koʻrsatish korxonalarida innovatsion rivojlanish masalalari iqtisodchi olimlar tomonidan keng tadqiq etilgan ilmiy yoʻnalishlardan biri hisoblanadi. Innovatsiyalarni xizmatlar sohasiga joriy etish korxonalarning raqobatbardoshligini oshirish, xizmat sifatini yaxshilash va mijozlar ehtiyojlarini samarali qondirishda muhim omil sifatida baholanadi. Ayniqsa, raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsion texnologiyalarni qoʻllash xizmat koʻrsatish korxonalarining barqaror rivojlanishini ta'minlovchi asosiy vositalardan biriga aylanmoqda.

Innovatsion rivojlanish nazariyasining shakllanishida Joseph Schumpeterning ilmiy qarashlari muhim oʻrin tutadi. Olim innovatsiyani iqtisodiy rivojlanishning asosiy harakatlantiruvchi kuchi sifatida baholab, yangi texnologiyalar, mahsulotlar va boshqaruv usullarini joriy etish korxonalar samaradorligini oshirishini ta'kidlagan. Uning fikricha, innovatsiyalar iqtisodiy tizimda "ijodiy buzilish" jarayonini yuzaga keltirib, yangi bozor imkoniyatlarini yaratadi.

Shuningdek, Peter Drucker innovatsion boshqaruv va tadbirkorlik faoliyatiga oid ilmiy ishlarida innovatsiyalarni korxona rivojlanishining strategik omili sifatida koʻrib chiqqan. U xizmat koʻrsatish korxonalarida innovatsiyalarni joriy etish orqali mijozlarga yoʻnaltirilgan boshqaruv tizimini shakllantirish va xizmat sifati samaradorligini oshirish mumkinligini asoslab bergan.

Xizmat koʻrsatish sohasida innovatsion texnologiyalarni qoʻllash boʻyicha ilmiy tadqiqotlar olib borgan Philip Kotler xizmatlar marketingi va raqamli kommunikatsiyalarni rivojlantirish masalalariga alohida e'tibor qaratgan. Olimning fikricha, zamonaviy xizmat koʻrsatish korxonalarida CRM tizimlari, raqamli marketing va elektron xizmat platformalaridan foydalanish korxona raqobatbardoshligini sezilarli darajada oshiradi.

Raqamli transformatsiya va innovatsion iqtisodiyot masalalarini tadqiq etgan Manuel Castells axborot texnologiyalarining iqtisodiyotdagi oʻrni va tarmoq iqtisodiyoti konsepsiyasini ishlab chiqqan. Uning ilmiy qarashlariga koʻra, xizmat koʻrsatish korxonalarining innovatsion rivojlanishi raqamli platformalar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish bilan chambarchas bogʻliqdir.

MDH mamlakatlari olimlari tomonidan ham xizmat koʻrsatish korxonalarida innovatsion rivojlanish masalalari keng oʻrganilgan. Jumladan, Boris Milner innovatsion boshqaruv tizimlarini tashkil etish va korxonalarda innovatsion strategiyalarni ishlab chiqish boʻyicha ilmiy izlanishlar olib borgan. Olim innovatsion faoliyatni samarali tashkil etishda inson kapitali va boshqaruv tizimining oʻrni muhim ekanligini ta'kidlaydi.

Mahalliy iqtisodchi olimlar va tadqiqotchilar tomonidan xizmat koʻrsatish sohasini rivojlantirish, raqamli iqtisodiyot va innovatsion boshqaruv masalalari milliy iqtisodiyot sharoitida tadqiq etilgan. Ularning ilmiy ishlarida xizmat koʻrsatish korxonalarida innovatsion texnologiyalarni joriy etish, xizmatlar sifatini oshirish va xorijiy tajribalarni milliy amaliyotga moslashtirish boʻyicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni koʻrsatadiki, rivojlangan davlatlarda xizmat koʻrsatish korxonalarida innovatsion rivojlanish jarayonlari raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt, elektron tijorat, CRM tizimlari va avtomatlashtirilgan boshqaruv platformalari asosida tashkil etilmoqda. Biroq ayrim ilmiy tadqiqotlarda innovatsion rivojlanishning milliy iqtisodiyotga moslashuv mexanizmlari, xizmat koʻrsatish korxonalarida innovatsion risklarni boshqarish hamda innovatsion infratuzilmani rivojlantirish masalalari yetarli darajada yoritilmagan.

Yuqoridagi ilmiy qarashlar va adabiyotlar tahlili asosida xulosa qilish mumkinki, xizmat ko‘rsatish korxonalarida innovatsion rivojlanishning xorijiy tajribalarini o‘rganish va ularni milliy iqtisodiyot sharoitiga moslashtirish xizmatlar sifatini oshirish, korxonalar raqobatbardoshligini kuchaytirish hamda iqtisodiy samaradorlikni ta’minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda xizmat ko‘rsatish korxonalarida innovatsion rivojlanishning xorijiy tajribalarini o‘rganish va ularni milliy iqtisodiyot sharoitiga moslashtirishga qaratilgan ilmiy-uslubiy yondashuvlardan foydalanildi. Tadqiqotning metodologik asosini tizimli yondashuv, iqtisodiy tahlil, taqqoslash, statistik kuzatuv, guruhlash, iqtisodiy-mantiqiy tahlil hamda analitik baholash usullari tashkil etdi. Ushbu metodlar yordamida rivojlangan davlatlarda xizmat ko‘rsatish korxonalarida innovatsion rivojlanish jarayonlari va ularning samaradorligi o‘rganildi.

Tadqiqot davomida innovatsion rivojlanish va xizmat ko‘rsatish sohasi bo‘yicha xorijiy hamda mahalliy iqtisodchi olimlarning ilmiy ishlari, xalqaro tashkilotlar hisobotlari va statistik ma’lumotlardan ilmiy manba sifatida foydalanildi. Xususan, innovatsion iqtisodiyot, raqamli transformatsiya, xizmatlar marketingi va boshqaruv tizimlariga oid ilmiy qarashlar kompleks ravishda tahlil qilindi. Shuningdek, rivojlangan davlatlarning xizmat ko‘rsatish sohasidagi innovatsion tajribalari o‘zaro qiyosiy tahlil asosida o‘rganildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot jarayonida rivojlangan davlatlarda xizmat ko‘rsatish korxonalarining innovatsion rivojlanish tajribalari tahlil qilinib, ularning iqtisodiy samaradorlikka ta’siri baholandi. Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, innovatsion texnologiyalarni xizmat ko‘rsatish jarayonlariga joriy etish korxonalarning raqobatbardoshligini oshirish, xizmat sifatini yaxshilash hamda mijozlar ehtiyojlarini samarali qondirishda muhim omil hisoblanadi. Ayniqsa, raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmatlar sohasining innovatsion rivojlanishi iqtisodiy o‘sishning asosiy yo‘nalishlaridan biriga aylanmoqda.

AQSh tajribasi tahlili shuni ko‘rsatdiki, xizmat ko‘rsatish korxonalarida sun’iy intellekt, Big Data texnologiyalari va CRM tizimlaridan keng foydalanish mijozlarga xizmat ko‘rsatish sifatini sezilarli darajada oshirgan. Xususan, bank, savdo va logistika xizmatlarida mijozlarning ehtiyojlarini real vaqt rejimida tahlil qilish orqali individual xizmatlar ko‘rsatish tizimi shakllangan. Natijada xizmat ko‘rsatish tezligi oshib, xarajatlar qisqargan hamda mijozlar sodiqligi mustahkamlangan.

Germaniya tajribasida xizmat ko‘rsatish korxonalarida innovatsion boshqaruv va avtomatlashtirilgan tizimlardan foydalanishga katta e’tibor qaratilmoqda. Tahlillar natijasida “Industry 4.0” konsepsiyasi asosida xizmat ko‘rsatish jarayonlarini raqamlashtirish korxonalarda samaradorlikni oshirayotgani aniqlandi. Ayniqsa, logistika, transport va texnik servis xizmatlarida IoT texnologiyalari va avtomatlashtirilgan monitoring tizimlari xizmat sifatini yaxshilash bilan birga, resurslardan foydalanishni optimallashtirish imkonini bermoqda.

Yaponiya va Janubiy Koreya tajribalarida xizmat ko‘rsatish korxonalarining innovatsion rivojlanishi inson kapitali va yuqori texnologiyalar bilan chambarchas bog‘liq ekanligi kuzatildi. Ushbu davlatlarda robotlashtirilgan xizmatlar, mobil ilovalar va elektron to‘lov tizimlaridan keng foydalanilishi xizmat ko‘rsatish jarayonining tezkorligi va qulayligini oshirgan. Ayniqsa, mehmonxona, transport va savdo xizmatlarida raqamli texnologiyalar orqali xizmatlarni masofadan boshqarish tizimi rivojlangan.

Singapur tajribasi tahlili esa davlat tomonidan innovatsion infratuzilmani qo‘llab-quvvatlash xizmat ko‘rsatish korxonalari rivojlanishida muhim omil ekanligini ko‘rsatdi. Mamlakatda elektron hukumat, raqamli xizmatlar va “smart city” texnologiyalarining rivojlanishi xizmatlar bozorida yuqori samaradorlikni ta’minlamoqda. Shu bilan birga, innovatsion startaplarni qo‘llab-quvvatlash va investitsiyalarni jalb qilish mexanizmlari xizmat ko‘rsatish sektorining jadal rivojlanishiga xizmat qilmoqda.

Tahlillar natijasida rivojlangan davlatlarda xizmat ko‘rsatish korxonalarida innovatsion rivojlanishning asosiy yo‘nalishlari sifatida raqamlashtirish, avtomatlashtirish, mijozlarga yo‘naltirilgan boshqaruv tizimlari va elektron xizmat platformalaridan foydalanish ustuvor ekanligi aniqlandi. Mazkur tajribalar xizmat ko‘rsatish sifatini oshirish, xarajatlarni kamaytirish va yangi xizmat turlarini yaratish imkonini bermoqda.

O‘zbekiston amaliyoti bilan olib borilgan qiyosiy tahlil natijalari mamlakatimiz xizmat ko‘rsatish korxonalarida innovatsion texnologiyalarni joriy etish jarayoni bosqichma-bosqich shakllanib borayotganini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, mazkur jarayonning samaradorligini oshirish uchun ayrim institutsional va tashkiliy-iqtisodiy jihatlarni yanada takomillashtirish zarur. Xususan, raqamli infratuzilmani rivojlantirish, innovatsion boshqaruv tizimlarini amaliyotga kengroq tatbiq etish, soha uchun malakali mutaxassislar tayyorlash hamda investitsion resurslardan maqsadli va samarali foydalanish xizmat ko‘rsatish korxonalarining innovatsion rivojlanish salohiyatini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Shuningdek, tadqiqot davomida xizmat ko'rsatish korxonalarida CRM tizimlari, elektron tijorat platformalari va raqamli marketing texnologiyalaridan foydalanayotgan korxonalarda xizmat sifati va mijozlar qoniqish darajasi yuqoriroq ekanligi kuzatildi. Innovatsion texnologiyalarni joriy etgan korxonalarda xizmat ko'rsatish tezligi oshib, xarajatlar kamayishi hamda moliyaviy natijalarning yaxshilanishi aniqlandi.

Tahlil natijalari asosida xizmat ko'rsatish korxonalarida innovatsion rivojlanishni takomillashtirish uchun quyidagi ustuvor yo'nalishlar muhim ekanligi aniqlandi: raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, innovatsion infratuzilmani rivojlantirish, malakali kadrlar tayyorlash, startap loyihalarni qo'llab-quvvatlash hamda xorijiy tajribalarni milliy iqtisodiyot sharoitiga moslashtirish. Mazkur chora-tadbirlar xizmat ko'rsatish korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish va iqtisodiy samaradorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, xizmat ko'rsatish korxonalarida innovatsion rivojlanishni ta'minlash iqtisodiy samaradorlikni oshirish, xizmat sifatini yaxshilash hamda korxonalar raqobatbardoshligini kuchaytirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Rivojlangan davlatlar tajribasi tahlili innovatsion texnologiyalar, raqamli platformalar va zamonaviy boshqaruv tizimlaridan samarali foydalanish xizmat ko'rsatish korxonalarining barqaror rivojlanishiga xizmat qilishini ko'rsatdi. Ayniqsa, raqamli iqtisodiyot sharoitida sun'iy intellekt, CRM tizimlari, elektron tijorat va avtomatlashtirilgan boshqaruv texnologiyalaridan foydalanish xizmat ko'rsatish jarayonlarini optimallashtirish imkonini bermoqda.

Tahlillar davomida AQSh, Germaniya, Yaponiya, Janubiy Koreya va Singapur kabi rivojlangan davlatlarda xizmat ko'rsatish korxonalarining innovatsion rivojlanishi davlat qo'llab-quvvatlashi, raqamli infratuzilma va yuqori texnologiyalar bilan chambarchas bog'liq ekanligi aniqlandi. Ushbu davlatlarda innovatsion boshqaruv tizimlarini joriy etish orqali xizmat sifati oshgan, xarajatlar kamaygan va mijozlar ehtiyojlarini tezkor qondirish imkoniyatlari kengaygan.

O'zbekiston amaliyoti tahlili esa xizmat ko'rsatish sohasida innovatsion rivojlanish bo'yicha muayyan ijobiy natijalar mavjudligini ko'rsatgan bo'lsa-da, ayrim muammolar saqlanib qolayotganini aniqladi. Jumladan, innovatsion infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ko'lamining pastligi, malakali mutaxassislar yetishmasligi va investitsion resurslarning cheklanganligi xizmat ko'rsatish korxonalarining innovatsion rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Tadqiqot natijalari asosida quyidagi ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqildi:

– xizmat ko'rsatish korxonalarida raqamli texnologiyalar va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlarini keng joriy etish maqsadga muvofiq;

– CRM tizimlari, elektron tijorat platformalari va raqamli marketing texnologiyalaridan foydalanishni rivojlantirish orqali mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini oshirish zarur;

– innovatsion infratuzilmani rivojlantirish va startap loyihalarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kuchaytirish lozim;

– xizmat ko'rsatish sohasida faoliyat yurituvchi xodimlarning innovatsion texnologiyalar bo'yicha malakasini oshirish va zamonaviy ko'nikmalarini shakllantirish tavsiya etiladi;

– xorijiy davlatlarning innovatsion tajribalarini milliy iqtisodiyot sharoitiga moslashtirish va amaliyotga bosqichma-bosqich tatbiq etish zarur;

– xizmat ko'rsatish korxonalarida sun'iy intellekt, Big Data va IoT texnologiyalaridan foydalanishni kengaytirish orqali xizmatlar samaradorligini oshirish maqsadga muvofiq;

– innovatsion faoliyatni moliyalashtirish uchun investitsiyalarni jalb qilish va xususiy sektor ishtirokini kuchaytirish zarur.

Xulosa qilib aytganda, xizmat ko'rsatish korxonalarida innovatsion rivojlanishning xorijiy tajribalarini o'rganish va ularni milliy iqtisodiyotga moslashtirish xizmatlar sifatini oshirish, korxonalar raqobatbardoshligini kuchaytirish hamda mamlakat iqtisodiy taraqqiyotini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Innovatsion texnologiyalar va zamonaviy boshqaruv tizimlarini joriy etish orqali xizmat ko'rsatish sohasida yuqori iqtisodiy samaradorlikka erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Schumpeter J. A. The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle. — Cambridge: Harvard University Press, 1934.
2. Drucker P. F. Innovation and Entrepreneurship: Practice and Principles. — New York: Harper & Row, 1985.
3. Kotler P., Keller K. L. Marketing Management. 15th ed. — Harlow: Pearson Education Limited, 2016.
4. Castells M. The Rise of the Network Society. 2nd ed. — Oxford: Wiley-Blackwell, 2010.
5. Мильнер Б. З. Инновационное развитие: экономика, интеллектуальные ресурсы, управление знаниями. — Москва: ИНФРА-М, 2009. — 624 с.

6. Raxmonov A. Xizmat ko'rsatish korxonalarida innovatsion faoliyatini rivojlantirishning xorij tajribalari // Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot. — 2026. — T. 4, № 2. — B. 14–18. DOI: 10.5281/zenodo.18714601.
7. Maxmudov Q. S. Xizmat ko'rsatish korxonalarida innovatsiyalarni boshqarishning xorij tajribalari // Raqamli iqtisodiyot ilmiy-elektron jurnali. — 2025. — № 13. — B. 1946–1954.
8. Saidov N. X. Korxonalarda innovatsiyalarni joriy qilishning xorij tajribalari // Raqamli iqtisodiyot ilmiy-elektron jurnali. — 2025. — № 13.
9. Соколова О. Л., Скопова Л. В. Обзор зарубежного опыта внедрения инноваций в сфере услуг индустрии питания // Индустрия питания / Food Industry. — 2019. — Т. 4, № 1. — С. 72–80. DOI: 10.29141/2500-1922-2019-4-1-8.
10. Жигайло В. В. Зарубежный опыт развития инновационной деятельности // Научные труды Вольного экономического общества России. — 2010. — Т. 128. — С. 111–126.

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov
Musahhih: Zokir ALIBEKOV
Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

3-Maxsus son. Bakalavr talabalarining maqolalari to‘plami

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz